

Posudek diplomové práce Mgr. A. Jupové

Mateřský jazyk u dětí navštěvujících Českou školu bez hranic v Paříži

Hodnocení práce podle kritérií stanovených ÚČJTK (https://ucjtk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/57/2020/02/Posuzov%C3%A1n%C3%AD_z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BDch_prac%C3%AD_%C3%9A%C4%8CJTK2020.pdf; cit 18. 8. 2020):

Koncepce práce: Autorka na pozadí širšího kontextu a s oporou o znalost situace v České škole bez hranic Paříž navrhuje základní koncepci učebnice určené pro tuto instituci a rozpracovává podrobněji pět témat ze syntaxe pro žáky druhého stupně ZŠ. Struktura provedeného výzkumu i struktura práce jsou dobře promyšleny. Práce má jasně stanovený cíl, k jeho dosažení jsou zvoleny adekvátní metody a cíl je splněn. Nepochybným přínosem práce je vznik materiálů, které mohou být využity v praxi a mohou sloužit jako základ pro vytváření materiálů dalších.

Kladně oceňuji autorčino úsilí ukotvit vlastní návrh v širokém rámci teoretickém (mj. vícejazyčnosti, bilingvismu, bilingvní výchovy a bilingvního vzdělávání, včetně relevantního zákonného rámce, poznatků o institucích podporujících vzdělávání v češtině v zahraničí aj.) i v podrobném poznání a pochopení situace žáků a školy, pro něž učební materiály připravuje. Oceňuji také adekvátní zařazení teoretických výkladů k jednotlivým dílčím tématům praktické části (problematika učebnic, struktury učebního procesu, hodnocení atp.) a průběžná dílčí shrnutí výkladu. Teoretické výklady jsou dobře zacíleny k hlavnímu autorčinu záměru a poskytují dobrou oporu k úvahám o tom, jakou podobu by měla připravovaná učebnice pro ČŠBH mít a proč.

Použitá terminologie je přiměřená (termín parcelace věty na úrovni slovních druhů na s. 50 je poněkud zavádějící; pokud jde o terminologii využitou v připravených kapitolách z učebnice, pokládám za poněkud zavádějící vytvoření protikladu podmět holý versus několikanásobný – každý z termínů se týká jiných kritérií; zvažila bych také, zda by definice řídicích větných členů neměla být přesnější). (A)

Metodologie a zpracování dat: Autorka pro svou práci zvolila vhodnou kombinaci metod – studium odborné literatury, dotazníkové šetření mezi žáky a rodiči, pozorování výuky a dalších činností v dané škole, vlastní zkušenost s výukou daných žáků, analýzu používaných učebnic aj. Oceňuji, že tato kombinace více zdrojů poskytla množství informací, které autorka

ve svých úvahách dobře propojila a které mohou sloužit jako dobrý základ pro vytvoření učence, jež by byla pro danou školu připravena „na míru“.

Dotazník byl jako metoda pro základní průzkum jazykové situace žáků a jejich vztahu k české kultuře v dané situaci vhodný. Některé otázky jsou možná pro žáky formulovány poněkud složitě (např. „negativní aspekty“, „blízký rodinný kruh“; nadpis „Jazyková kompetence“ – mezinadpisy možná mohly být zcela vynechány), některé formulace odpovědí, z nichž respondenti vybírají, nejsou úplně šťastné (např. u otázky „Zajímá tě česká kultura?“; zvážila bych také užívání adjektiva „zahraniční“). Dotazník mohl obsahovat také otázky směřované přímo k učebnici (např. zda si učebnici přejí, jaké mají názory na učebnici používanou v současné době, jaké mají případné představy o učebnici ideální).

Výsledky dotazníkového šetření jsou zajímavé a pro cíl práce užitečné. Autorka si dobře uvědomuje omezení spojená s malým vzorkem respondentů. Pokud jde o prezentaci v práci, preferovala bych, kdyby byly uváděny vždy i absolutní počty, ne jen procenta; při malém počtu respondentů mohou být procenta zavádějící (čtenář by např. nemusel dohledávat či dopočítávat, že např. 6 % je jeden žák, také formulace o „téměř stejném zastoupení“ u 30 % a 45 % na s. 31 by se možná stala srozumitelnější). Bylo by zajímavé dozvědět se více o tom, jak rodiče popisovali míšení jazyků u dětí (s. 32), chápu však, že podrobnější analýza by v daném případě byla nad rámec rozsahu i cíle diplomové práce, a nepokládám upozadění tohoto tématu za nedostatek.

Analýza učebnic zachycuje jevy podstatné pro cíl autorčiny práce, je ale možná místy prezentována až příliš stručně a obecně (někde by možná stačilo výklad doplnit příklady – např. jak učebnice je/není přizpůsobena dětem vícejazyčným či žijícím v zahraničí atp.). Je však patrné, že autorka má s využíváním učebnice v daném prostředí zkušenost a ví, které její rysy žákům obvykle nevyhovují.

Připravené učební materiály jsou tvořivé, dobře strukturované, dokážu si dobře představit, že budou v dané škole fungovat. Je škoda, že kvůli mimořádné situaci na jaře 2020 nebylo možné materiály ve škole vyzkoušet a získat tak zpětnou vazbu; předpokládám však, že by se osvědčily. Kladně hodnotím též výběr textů, které je možné využít i k různým dalším aktivitám zaměřeným na českou literaturu, kulturu či historii, a oceňuji i provázání s francouzštinou a francouzskou kulturou. V textu diplomové práce mohlo být ještě uvedeno, proč autorka pro vzorovou kapitolu zvolila právě syntax a daných pět témat. Komentář ke vzorové kapitole mohl být v některých ohledech podrobnější (mohl např. obsahovat více praktických informací typu, jak s materiály pracovat, jaká je předpokládaná časová dotace, zda jsou potřeba nějaké pomůcky, co vše by děti měly vědět před začátkem studia daného tématu

atp.), více by se tak přiblížil metodickým pokynům pro učitele, které by měly kvalitní učebnici doprovázet. Měla by plánovaná učebnice také klíč s řešením? Pokud jde o obsah materiálů, doporučovala bych upravit některé drobnosti, které jsou uvedeny níže v části o formální úrovni práce. (B, za samotné učební materiály bych navrhla A)

Práce s odbornou literaturou: Citace i parafráze z odborných zdrojů odpovídají požadavkům. V seznamu literatury bohužel chybí některé položky zmíněné v textu (např. Štefánik 2000 ze s. 10; Johnsen 1993, Laws – Horsley 1992, Chall a kol. 1991 – vše na s. 36; Veselý 1965 ze s. 39) a také odkazy na analyzované učebnice na s. 38 a 39 („novější vydání“, „moderní edice“) mohly být podle citační normy (a místo „kolektivu autorů“ mohly být i autoři vyjmenováni). (B)

Formální úroveň práce: Práce je odpovídajícího rozsahu, je logicky strukturována, výklad je přehledný, typografická úroveň je adekvátní; oceňuji úsilí o vhodné ilustrace v návrhu učebnice. Občas by mohlo být řazení informací i logičtější (např. metody bilingvní výchovy na s. 12, informace o domácích úkolech v 15.3 a informace o hodnocení v kap. 16 by možná mohly být již u zhodnocení praxe v ČŠBH v kap. 10; parametry učebnic v kap. 13 by bylo možné rozdělit na ty, které jsou specifické pro ČŠBH, a ty, které spíše charakterizují moderní učebnice, atp.) či podrobnější (např. informace o projektech na s. 35). Někdy se informace trochu opakují (např. o aktivitách nad rámec výuky, jako je Noc s Andersenem). Občas by některé formulace mohly být přesnější nebo srozumitelnější (např. 2. odstavec shora na s. 33, výklad o základní funkci učebnice na s. 36, poslední odstavec na s. 41).

V textu bohužel zůstaly i některé pravopisné, jazykové či formulační nedostatky. – Zejména nedostatky v připravených materiálech pro studenty ČŠBH by bylo dobré před předáním žákům odstranit (např. nejasná formulace zadání v rámečku na s. 54 a u cvičení 3 na s. 66; formulace o použití všech pádových otázek na s. 63; interpunkce v textech u obrázků na s. 58, 67, 71; zápis „si“ místo „jsi“ na s. 62; pravopis v „Zůstali doma samy“ na s. 69 atp.; sjednocení zkratk pro větné členy – např. Ps versus Přís, Pu versus PU; zvážila bych také zvýraznění příslušných větných členů v příkladových větách, které jsou uvedeny v rámečcích vysvětlujících učivo; na s. 79 jsou žáci žádáni o grafický zápis souvětí, který se však v přecházejícím výkladu neobjevuje). (B)

Závěr: Práce A. Jupové se věnuje velmi užitečnému tématu a vypracované materiály se myslím mohou dobře uplatnit v praxi a mohou být i dobrým východiskem pro vznik komplexnějších podkladů přizpůsobených dané škole. Oceňuji autorčino úsilí ukotvit návrh učebních materiálů v širokém teoretickém rámci a v podrobném pochopení situace žáků ČŠBH a podmínek fungování dané školy; souhlasím s autorčíným důrazem na propojení české a francouzské „zkušenosti“ žáků. Je mi trochu líto, že v celkově zajímavé a prospěšné diplomové práci zůstalo vícero drobnějších nedostatků formálních i obsahových.

Diplomové práce A. Jupové splňuje požadavky kladené na práce diplomové, **doporučuji** ji k obhajobě. Navrhuji hodnocení *velmi dobře*.

Praha, 23. 8. 2020

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.
vedoucí práce